

U.1970B.272

Retspleje 11.9, 13.2, Almiddelige emner 9

Om at kommentere domme

Af landsretssagfører Kristian Mogensen

I U.f.R. 1970 B p. 245-56 retter professor Knud Illum en sønderlemmende kritik mod en række trykte domme fra årene 1966-69 og lader samtidig forstå, at de ca. 40 domme, han omtaler, kun er nogle udvalgte eksempler på dårlig domsskrivning. Artiklen måtte give anledning til forbavelse og nogen ængstelse: Står det virkelig så slet til med rettens pleje her til lands?

Da jeg under læsningen nåede til en højesteretsdom, som jeg har førstehåndskendskab til, blev min forbavelse større, men antog en anden retning, samtidig med at min ængstelse fortog sig. Da jeg er bekendt med, at andre vil imødegå Illum på en bredere basis, skal jeg indskrænke mig til den sag, jeg har særligt kendskab til.

Det drejer sig om højesteretsdommen U.f.R. 1967 p. 786, der af Illum tages som »udtryk for en form for frihåndstegning ved domsafgørelsen, som bringer usikkerhed og mangel på konsekvens ind i rettens pleje« (1.c. pag.251). Jeg procederede sagen for den tabende part og var selvfølgelig skuffet over resultatet - men det faldt mig ærlig talt ikke ind at drage konklusioner i retning af Illums. En repetition af dommen bekræfter, at den ikke giver grundlag for professor Illums stærke kritik.

Sagen drejede sig om, hvorvidt en entreprenør kunne holde en betonelementfabrik fast på et tilbud, til hvis angivelse om leveringstid der i fabrikkens trykte salgs- og leveringsbetingelser var knyttet et forbehold »overfor andre ordrer, der indkommer inden akcept«. Entreprenøren lagde fabrikkens tilbud til grund i sit til Justitsministeriet afgivne licitationsbud på opførelse af en politigård og underrettede dagen efter licitationen betonelementfabrikken om, at han var blevet lavestbydende. Ifølge bygherrens udbudsbetingelser, som betonelementfabrikken var bekendt med, var entreprenørens tilbud bindende i tre måneder. Da Justitsministeriet knap to måneder efter licitationen overdrog arbejdet til entreprenøren, accepterede denne elementfabrikken tilbud, men fabrikken afslog nu at levere under henvisning til, at den i mellemtiden havde fået sin kapacitet beslaglagt af andre ordrer. Højesteret statuerede imidlertid med

273

6 stemmer mod 1, at fabrikken ikke havde været berettiget til at træde tilbage fra sit tilbud.

Når Illum skriver, at den, der har sikret sig ret til at træde tilbage, bør kunne stole på, at retten består, indtil hans tilbud er accepteret, skal jeg ikke modsige ham heri. Ytringen er jo udtryk for, at Illum (ligesom én højesteretsdommer og tidligere én landsdommer) bifalder et synspunkt, min mandant og jeg prøvede at trænge igennem med. Men jeg kan ikke følge Illum i hans øvrige betragtninger over dommen.

Af de seks højesteretsdommere, der gav modparten medhold, begrundede de tre resultatet med, at forbeholdet om mellemkommende ordrer ikke havde den fornødne klarhed til at kunne gøres gældende i de 3 måneder, i hvilke fabrikken vidste, at entreprenøren var bundet ved sit licitationsbud. Dette votum lader Illum passere (med ordene »i og for sig ikke unaturligt«). De tre andre, som Illum retter skytset imod, lagde hovedvægten på, at betonelementfabrikken (efter at være underrettet om, at dens tilbud var indkalkuleret af entreprenøren, der herefter var blevet lavestbydende ved licitationen), havde »grund til at regne med«, at tilbuddet ville blive accepteret. Dette votum kan dårligt opfattes på anden måde, end at de pågældende dommere mente, at der i virkeligheden ikke bestod nogen usikkerhed om, hvorvidt fabrikkens tilbud

ville blive accepteret, og votum må i så henseende betragtes som svar på en del af proceduren i sagen.

Det er i øvrigt et postulat, når Illum udtaler, at afgørelsen kom til at bero på et votum af det nævnte indhold. Selv om man piller argumentet helt ud af præmisserne, var udfaldet sikkert blevet det samme. Det af Illum så stærkt kritiserede votum indeholder vendingen »i hvert fald under disse omstændigheder«, ligesom man anvender udtrykket det »i øvrigt noget uklart formulerede forbehold«. Forskellen mellem de to dommergrupper, der tilsammen udgjorde flertallet, var således hårfin.

Man kan være uenig med nogle dommere, der i en sag lægger hovedvægten på andre konkrete momenter end dem, man selv anser for vigtigst. Det kommer man som praktiserende advokat ud for, og det kan gå en professor ligeså. Men der skal meget til i den anledning at konstatere, at der er bragt usikkerhed og mangel på konsekvens ind i rettens pleje. Jeg har i alt fald svært ved at indse, hvad der vindes for rettens pleje, ved at man i videnskabens navn, jfr. bl.a. professor Illums påberåbelse af undersøgelser på Århus Universitet (!), lægger andet og mere ind i konkrete domsbegrundelser, end der står i dem.

Illum slutter med et angreb på højesteretsdommernes kommentarer til rettens domme i Ugeskrift for Retsvæsen. Diskussionen herom gik jo højt for et års tid siden, og jeg skal ikke forlænge den, men blot bemærke, at kommentarernes uomtvistelige værdi for praktikere ikke anfægtes af den kritik, teoretikere har rettet imod dem. I ny og næ kan en dommerkommentar vel også mindske faren for, at teoretikerne i deres betragtninger over afsagte domme går galt i byen.